

об'єктів, тим раніше нові потужності розпочнуть випуск продукції й скоротиться термін окупності капіталовкладень.

Розподіл капітальних вкладень між об'єктами будівництва (з урахуванням нормативних строків спорудження) та концентрація їх на пускових будовах — важливі умови підвищення їхньої ефективності.

Тим часом, подовження строку будівництва нарівні з уповільненням обороту капіталовкладень призводить до подорожчання будівництва.

Важливий фактор ефективності капіталовкладень — удосконалення відтворювальної структури основних фондів завдяки підвищенню частки реконструкції та технічному переоснащенню діючих основних фондів.

Ефективність капіталовкладень значною мірою визначають розвиток матеріально-технічної бази будівництва, рівень заводської готовності будівельних конструкцій і деталей, темпи переоснащення будівельних організацій на основі нової техніки й під-

вищення рівня механізації основних і допоміжних робіт.

Зростання частки типових проектів у будівництві знижує кошторисну вартість об'єктів, скорочує строки їх спорудження, підвищує продуктивність праці.

Важливий напрямок підвищення ефективності інвестицій — удосконалення організаційних форм будівництва, збільшення рівня концентрації виробництва в будіндустрії. Удосконалення структури будівництва передбачає поєднання проектування й будівельні роботи в один технологічний ланцюжок, який дасть змогу в коротші строки вводити в дію виробничі потужності й об'єкти.

При визначенні напрямків інвестиційної політики слід враховувати такий фактор підвищення ефективності капіталовкладень, як збільшення частки витрат на устаткування, тобто на активну частину основних фондів. Тож в інвестиційній політиці харчової промисловості пріоритетом має бути технічне переоснащення діючих підприємств.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бутнік О. Інвестиційна привабливість підприємства / О. Бутнік. - Харчова і переробна промисловість. - 2005. - С. 13-15.
2. Сучасний стан інвестицій в Україні [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki>.
3. Загальні капіталовкладення в економіку України [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua>.
4. Глухов Ю. Контрабанда та інвестиційний клімат [Електронний курс] / Ю. Глухов. - Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/columns/2010/09/30/250201>.
5. Сучасний стан інвестицій в Україні [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki>.
6. Сватков Л. Шляхи поліпшення інвестиційного клімату в харчовій промисловості України / Л. Сватков. - Харчова і переробна промисловість. - 1999. № 3-5. - С. 28-30.

УДК 336.67

ГОЛОВЧЕНКО Т.М., канд. екон. наук, доцент, ОСТАПЕНКО А.С., канд. техн. наук, доцент
Херсонський національний технічний університет

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ ТА ЙОГО ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Розглянуто напрями фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємств, проведено аналіз головних економічних показників інноваційних процесів в Україні.

Ключові слова: інновація, інноваційний розвиток, джерела фінансування, підприємства, інноваційні технології, конкурентоспроможність.

Considered areas of financial support innovative development of enterprises, the analysis of key economic indicators of innovative processes in Ukraine.

Keywords: innovation, innovation development, funding sources, businesses, innovative technologies, competitiveness.

Вступ. Інноваційний розвиток – необхідна складова економіки України. На сьогодні немає країни, де б економічне змагання за лідерство на світових ринках не пов'язувалося б з інноваціями. Це зумовлено багатьма факторами: зношеність основних фондів виробництва, висока собівартість, як наслідок, – низька конкурентоспроможність товарів як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку, сировинне спрямування експорту та інші. І тому Україна повинна

бути напоготові використати інноваційний шанс підвищити конкурентоспроможність та виправити існуюче положення.

Головним завданням для підприємств всіх галузей народного господарства є скорочення витрат. Сьогодні на багатьох підприємствах використовуються застарілі обладнання й технології, що негативно впливає на ефективність їх роботи. За таких обставин велике значення має забезпечення інноваційного роз-

витку сучасних підприємств, що передбачає розв'язання багатьох фінансових проблем.

Постановка завдання. Проблеми інновацій та інноваційного розвитку залишаються предметом уваги багатьох зарубіжних та вітчизняних вчених. Цей науковий напрям досліджували такі відомі вчені, як І. Шумпетер, Г. Менш, П. Друкер, Ю. Брігем, В. Геєць, А. Гальчинський, Л. Федулова та інші.

Разом з тим, забезпечення результативності інноваційних проектів, їх фінансування з урахуванням особливостей економічного розвитку України на сьогодні недостатньо досліджено.

Мета роботи полягає у дослідженні напрямів впровадження інновацій для підвищення конкурентоспроможності підприємств, а також в новизні поглядів на джерела фінансування інноваційного розвитку.

Результати. Термін „інновація”, був уперше введений І. Шумпетером і Г. Меншем, і у буквальному перекладі означає „втілення наукового відкриття, технічного винаходу в новій технології або в новому виді виробу”. У ширшому розумінні до інновацій відносять процедури і засоби, за допомогою яких наукові відкриття реалізуються у соціальних та економічних нововведеннях.

І. Шумпетер досліджував основні поняття теорії інноваційних процесів і виділив 5 типів інновацій:

- випуск нової або істотно поліпшеної продукції;
- освоєння нових видів техніки і технологій;
- завоювання або створення нових ринків збуту;
- відкриття нових або отримання доступу до вже існуючих джерел сировини;
- створення нової промислової організації (наприклад, забезпечення монополії підприємства або позбавлення підприємства-конкурента такого статусу) [1].

Автор розглядав нововведення як зміну технологій й управління, як нові комбінації використання ресурсів. При цьому, І. Шумпетер підкреслював роль підприємця в інноваційному процесі. Він вважав, що підприємець є сполучною ланкою між винаходом і нововведенням [2].

Для подальшого дослідження проблем фінансування інноваційної діяльності було б доцільним розглянути теоретичні питання взаємозв'язку інновацій і виробничої діяльності підприємств.

На сьогодні вже не існує сумнівів щодо необхідності переходу України на інноваційну модель економічного розвитку, оскільки практика доводить, що саме інноваційні зрушення на сучасному етапі розвитку країни здатні не тільки забезпечити високі показники економічного росту, але і вирішити певні екологічні і соціальні проблеми, забезпечити конкурентоспроможність підприємств і національної економіки взагалі, підвищити експортний потенціал країни

Однак в Україні практично не створені умови для ефективного здійснення і розвитку інноваційної діяльності. На шляху реалізації інновацій постають перешкоди правового, фінансового, організаційного характеру. Процеси ж створення нових інноваційних

структур, які здатні реалізувати цілком комерційні проекти, мають стихійний характер.

Удосконалення державної системи стимулювання інноваційного розвитку шляхом впровадження певних заходів економічної політики є актуальним. Активізація використання інноваційного чинника призведе до створення конкурентоспроможної української економіки, а для цього необхідне проведення активної державної інноваційної політики, спрямованої на розвиток науково-технічного потенціалу країни та формування українського бізнесу, зацікавленого у використанні інновацій [3].

Стан інноваційної діяльності в Україні більшістю науковців визначається як кризовий і такий, що не відповідає сучасному рівню інноваційних процесів у промислово-розвинених країнах. Реформування науково-технічного комплексу здійснюється непослідовно, без урахування загальновідомих чинників розвитку науково-технічного потенціалу.

На нашу думку, розробка і впровадження інновацій є пріоритетною складовою загальної стратегії економічного зростання країни. За останні роки накопичилося багато проблем, які стримують розвиток підприємств. Це відсутність фінансування, недостатність інформації про ринки збуту, високі кредитні ставки, недостатньо розроблений механізм надання пільг підприємствам, низький технічний і технологічний рівень виробництва, слабка конкурентоспроможність вітчизняних підприємств, недостатні темпи оновлення основних засобів, висока енерго- і матеріалоемність виробничих комплексів та інші.

Дослідження щодо інноваційного шляху розвитку країни показують, що за останні 10 років (з 2000 по 2010 роки) питома вага підприємств, які займалися інноваціями, знизилась з 18% до 13,8%, що свідчить про зниження інноваційної активності підприємств України [4].

Отже, маємо негативну тенденцію до зменшення питомої ваги підприємств, які займаються і впроваджують інновації. Тому необхідною умовою активізації інноваційної діяльності є поліпшення умов (податкові, законодавчі та інші) для функціонування таких підприємств з метою подальшого росту їх кількості.

Інноваційно-активними підприємствами кошти використовуються переважно на придбання машин та обладнання, пов'язаних з упровадженням інновацій, менше за обсягами витрачається на підготовку виробництва для запровадження таких інновацій, одними із найменших є витрати на придбання нових технологій. Тобто, утворюється розбалансованість витрат, більше витрачається на підготовку до упровадження і зовсім невелику долю витрат займають витрати підприємств на придбання саме інноваційних технологій.

Джерелами фінансування інноваційної діяльності можуть бути:

- власні фінансові ресурси суб'єктів господарської діяльності (амортизаційні відрахування, чистий прибуток та інші);

- кошти, залучені на фондовому ринку (шляхом емісії та розміщення корпоративних прав, боргових цінних паперів, депозитарних розписок та залучення інвестицій в інших формах);
- позикові фінансові ресурси (банківські кредити, комерційні кредити, державні позики, кредити міжнародних фінансових організацій);
- державні асигнування та кошти державних цільових фондів (фінансування, асигнування, дотації, субсидії);
- інші джерела (благодійні внески, допомога) [1].

За останні роки основним джерелом фінансування технологічних інновацій в Україні є власні кошти підприємств, частка яких у загальному обсязі фінансування інноваційних робіт за останні 10 років збільшилась і становила 59,35% (табл. 1). Ресурси, залучені на фондовому ринку, є незначними, також незначними є і довгострокові позики комерційних банків. Обсяг фінансування інноваційних робіт у 2010 році за рахунок державного бюджету становив всього 1,08% від загальної суми витрат на фінансування інноваційної діяльності, тільки 42 підприємства скористалися цими коштами.

Таблиця 1

Джерела фінансування інноваційної діяльності, млн. грн.*

Рік	Загальна сума витрат	У тому числі за рахунок коштів			
		власних	державного бюджету	іноземних інвесторів	інші джерела
2000	1757,1	1399,3	7,7	133,1	217,0
2001	1971,4	1654,0	55,8	58,5	203,1
2002	3013,8	2141,8	45,5	264,1	562,4
2003	3059,8	2148,4	93,0	130,0	688,4
2004	4534,6	3501,5	63,4	112,4	857,3
2005	5751,6	5045,4	28,1	157,9	520,2
2006	6160,0	5211,4	114,4	176,2	658,0
2007	10850,9	7999,6	144,8	321,8	2384,7
2008	11994,2	7264,0	336,9	115,4	4277,9
2009	7949,9	5169,4	127,0	1512,9	1140,6
2010	8045,5	4775,2	87,0	2411,4	771,9

*Джерело [4]

З 2008 року спостерігається зменшення надходжень з державного бюджету на 2499 млн. грн., або на 74%. За розглянутий період загальна сума витрат збільшилася у 4,58 рази. За структурою фінансування найбільший обсяг у 2008 році було отримано від українських інвесторів, незначним був обсяг фінансування з державного бюджету (2,81%), меншим був обсяг надходжень від іноземних інвесторів (0,96%). У 2010 році збільшились обсяги фінансування інноваційної діяльності підприємств за рахунок іноземних інвесторів на 29,01% (що на 2296 млн. грн. більше, ніж у 2008 році), а фінансування за рахунок державного бюджету зменшилося на 249,9 млн. грн.

Наведені дані свідчать про те, що ані іноземні інвестори, ані державні посадовці не мають чіткого плану розвитку інноваційної політики. І якщо дії перших можна пояснити нестабільними загально-економічними показниками, коливаннями в законодавчій базі, значним рівнем тінізації економіки, що збільшує ризик вкладення в інновації, то дії других, можна пояснити відсутністю фінансової зацікавленості держави.

Відсутність самодостатнього інноваційного сектора в економіці України викликає викривлення фінансово-інвестиційних потоків. Економічно активні

інвестори завжди прагнуть збереження та примноження власних доходів. Якщо в економіці відсутній динамічний інноваційний сектор, вони шукатимуть інших сфер застосування своїх тимчасово вивільнених капіталів.

Наприклад, причинами незадовільного економічного розвитку переробних підприємств України є насамперед загальносистемні чинники: низька привабливість підприємств через існування несприятливого економічного середовища для вітчизняного та зарубіжного інвестора, що виявляється у збитковості і неефективності державного регулювання, нерозвиненості ринкової інфраструктури, відсутності дієвої системи правового регулювання, оптимального рівня податкового навантаження. Окрім того, потужним чинником є орієнтація нашої економіки на сировину. Українські несировинні сектори на сьогодні програють як зовнішню конкуренцію за інвестиції, так і внутрішню міжгалузеву конкуренцію за залучення інвестиційних засобів, яку виграв сировинний сектор, що має в умовах сприятливої цінової кон'юнктури на світових ринках значно вищу норму віддачі за вкладений капітал [5].

На сьогодні в Україні існує правове поле для здійснення інноваційної діяльності. Враховуючи

обмеженість державних коштів, виникає нагальна необхідність вибору пріоритетних напрямів щодо бюджетних інвестицій, а також підвищення ефективності їх використання, а саме їх спрямування в інноваційні точки розвитку [6].

Досвід економіки України свідчить, що саме бюджетні інвестиції мають вкладатися в напрями, що утворюють інноваційний розвиток економіки. На жаль, протягом останніх років не було запропоновано чіткого визначення пріоритетних напрямів бюджетних інвестицій. Під час аналізу та вибору пріоритетних напрямів має бути враховано вплив на економіку в цілому, тобто всі так звані зовнішні та внутрішні ефекти державних інвестицій, а не тільки їх рентабельність на рівні окремих інвестиційних проектів або державних програм [6]. Такий підхід сприятиме посиленню впливу бюджетних інвестицій на інноваційний розвиток країни. Держава може стати безпосереднім провідником інноваційного розвитку, замовником і організатором досліджень і розробок на найсучасніших напрямках науково-технічного прогресу та сприяти їх впровадженню в усі сфери економічної діяльності.

Висновки. Отже, з викладеного матеріалу можна зробити наступні висновки:

- інноваційний шлях розвитку – єдиний можливий напрямок забезпечення конкурентоспроможності підприємств в сучасних зовнішньо-

економічних умовах. З огляду на сировинне спрямування експорту українських виробників необхідна швидка переорієнтація на нові технології, оновлення основних фондів підприємств для забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на міжнародному ринку;

- зростання обсягів фінансування інноваційної сфери шляхом розробки власних інноваційних проектів з подальшим їх впровадженням. Основний аспект роботи на практичну діяльність інноваційних структур, зберігаючи при цьому темпи розвитку прикладної площини проблеми;

- сприяння зацікавленості підприємств до впровадження інновацій шляхом створення певних умов – чітке законодавче регулювання діяльності, надання «податкових канікул» для підприємств та інші;

- збільшення фінансування інноваційних проектів шляхом отримання ресурсів з державного бюджету. Динаміка фінансування витрат свідчить про непослідовність і невизначеність шляхів фінансування за рахунок державного бюджету. Отже, на нашу думку, необхідним є затвердження плану фінансування інноваційного сектору економіки з чітким розписом обсягів фінансування та видів інноваційної діяльності, на які буде спрямовано таке фінансування.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Поддєрьогін А. М. Інновації та їх фінансове забезпечення в харчовій промисловості України / А. М. Поддєрьогін, А. В. Корнилюк // Фінанси України. – 2009. – № 11. – С. 95.
2. Головченко Т. М. Інноваційний розвиток як основний напрямок забезпечення конкурентоспроможності підприємства / Т. М. Головченко, Б. В. Рябошапка // Економічний простір : Збірник наукових праць. – № 7. – Дніпропетровськ : ПДАБА. – 2009. – С. 60-66.
3. Космидайло І. В. Проблеми інноваційного розвитку в Україні та шляхи їх вирішення / І. В. Космидайло // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – №2. – С. 20-27.
4. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Федулова Л. І. Інноваційний розвиток промисловості України : тенденції та закономірності / Л. І. Федулова // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – №3. – С. 82-97.
6. Затонацька Т. Г. Економіко-правові аспекти бюджетного інвестування в інноваційній сфері / Т. Г. Затонацька // Фінанси України. – 2007. – №4. – С. 36-43.

УДК 658.15: 005.591.6

ЄВТУШЕВСЬКА О.О., канд. екон. наук, асистент
Одеська національна академія харчових технологій

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Розглядаються можливі напрямки удосконалення організації інноваційної діяльності на підприємстві з врахуванням позитивного зарубіжного досвіду.

Ключові слова: організація інноваційної діяльності, інноваційне підприємство, інноваційна інфраструктура.

Possible directions of improvement of organization of innovative activity are examined on an enterprise taking into account positive foreign experience.

Keywords: organization of innovative activity, innovative enterprise, innovative infrastructure.